

**Nauicula siue speculum fatuoru[m] Prestantissimi
sacraru[m] literaru[m]**

Geiler von Kaysersberg, Johannes

Argentorati, 24. Jan. 1513

95 Donantiu[m] (Schenck narren) Nole. Donare cum tristicia [et] durtia:
donare cu[m] dilato[n]e: donare nociua: donare maiora excessiua: donum
ex probrare: donu[m] astute denegare: de ingrato ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70346)

Spectantiū hereditatem

vere hereditas nostra: quā expectare omni desiderio ⁊ q̄rere debemus.
Habem⁹ in terris patrē ⁊ hereditatē terrene substantie. Habemus autē
⁊ in celis patrē ad quē clamam⁹: Pater noster q̄ es in celis. Est ⁊ illic
nobis hereditas regni celoz: ad hāc aspirare opz amplissimis neruis
ad hāc glam/ad h̄ dñum/ad h̄ calibetū sacerdotiū (stebele pfrund) vbi
nō erugo nec tinea demolit: nec grādo nec exercit⁹ nocere p̄t. Nec men-
sa vbi comedit cū rege: hec hereditas quā solū q̄siuit/rogauit ⁊ deside-
rauit rex David: Unā petij a dño hāc req̄ram/vt inhabitem in domo
dñi. Item: Portio mea dñe in terra viuētium. Dñs pars hereditatis
⁊ mee. **2** **Q**uare cor/cui nō sufficit tāta hereditas/q̄ dñs est. Sc̄do ad
hanc vt aditatur obnixe hortat dñs in euāgelio/vt audistis: Opa-
mini cibū nō q̄ perit/celestē. s. nō terrenū. Et alibi: Contēdite intrare p̄
angustā portā. Rursum: Primū q̄rite regnū dei ⁊ iusticiā eius: ⁊ hec
3 oīa adijciēt vobis. Clamat ⁊ sc̄tus Paul⁹: Que sursum sunt q̄rite:
vbi dñs Jesus est in dextra dei sedēs: q̄ sursum sunt sapite/nō q̄ sup ter-
rā. **Q** dñe de⁹ me⁹: s̄ sapiūt nobis terrena plusq̄ celestia/moda pl⁹
q̄ iusta: iō plus tpalia q̄ regnū ⁊ eius iusticiā q̄rimus. Regnū celestis
hereditatis nobis nō sapit: infectus em̄ est nobis gustus affectōe terre-
narū voluptatū. Ceterū affectōe ⁊ modi pp̄ij imbutū est cor nostrū: idēo
iusticie affectio locū nō h̄z. Itaq̄ neq̄ finis regnū/neq̄ media/iusticia
s. sapiūt nobis: cepe/allia/pepones/ ⁊ carnes egypti fauces infecerunt:
Et qd̄ igit faciem⁹/vt opemur opa dei/q̄tenus p̄sequimur hereditatem
1 celestē: Fac in p̄mis fias filius p̄ grām. Habet deus filiū naturalē ⁊ le-
gitimū Eb̄m dñm p̄mogenitū. Habet ⁊ filios legitimos/nō natura-
les/adoptiuos. Talis fias/ ⁊ habet is p̄ter cū naturali filio in heredita-
te. Si filij ⁊ heredes: heredes qd̄ dei/coheredes at̄ ch̄i. Talis fili⁹ fie-
ri potes. Dedit em̄ eis p̄tatem filios dei fieri/bis q̄ credūt in noīe eius
2 ⁊ rē. **L**ave ne mancas spurius/pctōz mortalis. Nō mancas ociosus/s̄
opare in domo patris aliqd̄. Qui seminat metere sperat: nō at̄ q̄ nō se
seminat: als̄ vana est spes illius. Sap̄. iij. Dilige deū ⁊ primū/ ⁊ serua
ei⁹ mādata: h̄ est opus dei. Sed ⁊ diffinitio spei h̄ innuit. Est em̄ expe-
3 ctatio future b̄titudinis veniēs ex dei grā ⁊ meritis p̄cedētibz. Tolle
q̄ merita opoz: ⁊ abstulisti spem. Spei aduersat̄ p̄mo voluptas: sc̄do
diffidētia resistendi: tertio despatio de venia: vt d̄ in sum. p̄di. in fine.
3 **A**duersitates patiēter patere. Qui sustinet diētā ⁊ sudorē sperat sani-
tatē: ⁊ q̄ patiēter sustinet aduersa p̄ potētī ⁊ bono dño/magnā sperat
mercedē. Sic ⁊ tu hec faciens spera sup hereditate p̄sequēda. Verissis-
mū signū q̄ filius dei es/ ⁊ futurus heres regni: bona faceret mala pa-
ti: ait Berson in tractu de indulgēti. Rogemus dñm.

Feria. vi. post Oculi. viij. Martij.

Stultoz infinitus est numerus. Ec̄cs. j. Euangelium.

Turba. XCV XXXI

Onagesimaquinta turba stultorum est: beneficiorum siue donatorum
(schenck narre) Ipsi sunt qui donant cum tristitia et prava facti: aut
als irrationabiliter se circa beneficia que prestant alijs habent. De his sta-
tui dicere potest homo: non obstante quod alia turba ponatur in specu-
lo vestro. scilicet violatum festa: que longiore tractatu exposcit: et cum pro necessa-
ria est: ideo ad dominicam diem differat. Sed et brevis tempus propter euangelij pluri-
tatem (quod admodum audistis) superest: in qua plene absolutum non possit. Turba
autem donatorum siue beneficiorum breuiter poterit explicari: et euangelio non incon-
grua materia in qua de dono a quo viue multa dicuntur: que sibi alterum. Et
stus et scia gestiebant donare. Prout igitur hi facti septem nolis dinosci.

Prima nola est: donare cum duritia et tristitia. Si donare vis: fac cum
bona voluntate: immo etiam cum quadam cupiditate. Plane hilaris datorum
diligit dominus. Facit talis bona voluntas et hilaritas donum admodum gran-
de et acceptabile: non enim quod deus refert aut quod fiat: sed que mente. Regum equa-
uit opes a quo quod erigunt tribuit: sed libenter. Multoque gratius venit quod facit
liquis quod plena manu datur.

Secunda nola est: donare cum dilatoe. Quod facis fac citius: noli in su-
spenso tenere cum cui vis donare: als iniuria superabit donum (plogest
yn me weder du yn begabest) Si aliquem offendis et beneficium impendis:
scias quod offensio profundius insidet ei cordi quam beneficium. Cum autem beneficium
impedis et differis: hec dilatio offensio est: et magis cum cruciat quam benefi-
cium delectat. Simile de cane cui morsellum carnis in altum tenendo of-
feris: ad quod saltas recidit et offendit. Sic in proposito. Et quas gratias red-
det tibi: Nimirum satis aduersus te gratus est: si beneficio tuo ignoscit.
Multi sunt sub hac nola timco: qui pauperibus pertrahunt: que festinan-
ter exponere liceret.

Tertia nola est: donare nocua. Cave ne beneficium quod das: ei cui da-
tur vel alij obsit. Ea utamur libertate que prestat amicis: noccat nemini. De-
bet esse differentia inter odium et beneficium: talis autem fatuus blandum et affabi-
le odium facit beneficium. Audi Seneca. Quod admodum pulcherrimum (inquit) est
opus inuitos nolentesque seruare: ita rogantibus pestifera largiri blande et
affabile odium est. Pecunia non dabo quam numeraturus adultere scias: ne
in societate turpis facti aut similibus intuentur.

Quarta nola est: donare maiora quam sit facultas. Non debet beneficium esse
maius facultate tua. Nam cum sit summe amicitie amicum sibi equare: vni-
usque silens silendum est. Dabo egenti: sed ut ipse non egeat: succurrat perituro: sed ut
ipse non pereat. Hec Seneca. Et L. h. v. Diliges primum tuum sicut teipsum. Et
Paulus. ij. Cor. viij. Non ei ut alius sit remissio: vobis tribulatio. Quod
autem liceat pro fratre non solum res: sed etiam corpus tradere: vide alibi in. iij. sen-
tentiarum docto. scribentes de charitate primi.

Quinta nola est: donum exprobrare. Hec beneficium inter duos lex est:
Alter statim obliuisci debet datum: alter memor esse accepti.

Pigrorum

Sexta nola est: malitiosa astutia donū denegare. Sub qua nola fuit Antigonus: q̄ Lynico petenti talentū dixit plus esse q̄ Lynico debere at petere. Petenti hō nūmū/rūdit min⁹ esse q̄ regē oporteat dare. Et ce malitiose negabat: nā possz dare talentū/qz ipse rex erat: vel nūmū/ q̄a ille Lynico. Tales multi sunt/ q̄ sic paupibz denegāt z abigūt varijs re spōsionibz. Nō sic Alexander: q̄ nihil nisi grādi aio recipēs cuidā vrbz donabat. Et cū ille refugissz mun⁹/ dicēs illud nō puenire fortune suae. Nō q̄ro (inqt) q̄ntū te accipe deceat/ sed q̄d me dare.

Septima nola est: de ingrato q̄relā facere z pnia duci (gerūwē) Si q̄s ingrat⁹ est cui bñfacis/ noli facere q̄relā. Tum p̄mo: qz meliorē cum facis ferēdo: peiorē autē p̄q̄rendo. Nā ingrat⁹ est ad vnū bñficiū/ aduersus altez nō erit: duoz oblit⁹ est: ternū in coz q̄ exciderāt memoriā red ducit. Tum sc̄do: ne fiat inimic⁹ tu⁹: q̄ em̄ rō est exacerbare euz in quē magna ptuleris/ vt ex amico fiat inimic⁹. Tū tertio: p̄ h̄ eris deo filis. Si deū imitaris (ait Sen.) da etiā ingratis: nā z sceleratis sol ozitur. Cōformiter ad illud Ebri: q̄ facit solē suū oriri zc. Estote p̄fecti sicut p̄f zc. Tū q̄rto: qz p̄ h̄ officii tuū facis. Itaqz dic cū Sene. Ego bñficiū meo cū dare/ vsus sum: nō nec pigri⁹ dabo/ s; diligētius. Tū q̄nto: qz sic bñficiū pditū recupabit: nā q̄d in h̄ pdidisti/ in alijs recipies: erit em̄ ali⁹ q̄spia prudēs z grat⁹ q̄ reddet. Tū sexto: qz etiā vt z h̄ ingrat⁹ grat⁹ efficiat facies. Dic cū Sene. Etiā huicipi bñficiū dabo: bñficio igitē tāqz bon⁹ agricola cura cultuqz sterilitatē soli vineā. Nō ē magni animi bñficiū dare z pdere: h̄ ē magni animi/ pdere z dare zc. Hec ad elemosynas paupibz p̄stādas iugiter applicari possent. Hec ex summa Lugdu. de v̄tutibz n. de gratia.

Sabbato post Oculi. ix. E. artij.

Stulroz infinitus est numerus. Ecēs. j. Euangelium.

MOnagesimasexta stulroz turba est pigroz (Faul narren) Contrarij plane dño Jesu ch̄o: q̄ p̄pinqūas passioni/ alaz erior fuit pdicādo/ mane veniēs impigre ad tēplū. Sed et p̄pls veniebat z diligētissime audiebat: dissilēs pigri⁹/ qui in lectis iacēt mō lasciuētes/ z se vtentes sicut ostiū in cardine: se assaturā diaboli ad ignē p̄cupiscētie z libidinis p̄ malas cogitatōes z affectōes girātes/ vt fiāt delectabilis esca diaboli: vel si huc venerint/ dormiunt in pdicādū. P̄nt h̄i dinosci. xvj. nolis ex sum. vitioz sumptis.

Prima nola est tepiditas (lowbeit oder lewe) Ipa est pius amor boni: z plane ois pigritie radix z sequentium nolaz p̄nceps: deo mirū immodū displicēs z ei vomitū puocans. Utinā calidus essēs aut frigidus: sed qz tepidus es cuomam te. Apoca. iij. Vbi hanc nolam videt rit diabolus/ audacter accedit: vt musce ad ollā tepidā z pulmētū cui insidet. Igni feruoris nō accedit neqz insidet: olle feruētī musce nō inz